

Det kongelige Kultur- og kirkedepartementet

Postboks 8030 Dep.
0030 OSLO

Vår saksbehandler: Knut Wik
Tlf. 73 86 60 11
E-post: knut.wik@stfk.no
Postmottak: postmottak@stfk.no

Deres ref.: 2009/0086 KIA
Vår ref.: 200903090-5
Oppgis ved alle henvendelser
Vår dato: 22.4.2009

Pilegrimsmotivet som nasjonal satsing - Høringsuttalelse

Fylkesutvalget i Sør-Trøndelag vedtok i møte tirsdag 21. april følgende:

1.
Sør-Trøndelag fylkeskommune slutter seg til de positive hovedtrekkene i utredningen som gagnar pilegrimssaken.
2.
Videre slutter en seg til forslaget om at det opprettes et nasjonalt pilegrimssenter i Trondheim, som bygger videre på de tiltak som er gjennomført tidligere, videreutviklet i Pilotprosjekt Pilegrimsleden og opprettelse av Stiftelsen Pilegrimsgården.
3.
Opprettelse av regionale sentre støttes.
4.
En ber staten ved de involverte departement om å samordne sine satsinger og eventuelt vurdere om det skal produseres en samlet utredning for den nasjonale pilegrimssatsingen knyttet til Olavstradisjonen.
5.
Fylkesutvalget ser på pilegrimssatsinga som en viktig satsing mot friluftsliv, folkehelse, kulturminner, reiseliv og øvrig næringsutvikling.
6.
Vedr. finansiering av satsingen vil Fylkesutvalget understreke at dette er en nasjonal satsing.

Fylkerådmannens saksframstilling følger vedlagt.

Med hilsen

Knut Wik
Rådgiver

Vedlegg:

Pilegrimsmotivet som nasjonal satsing

VEDLEGG OG ANDRE SAKSDOKUMENTER

1. Brev fra Kultur- og kirkedepartementet datert 12. februar, 2009.
2. Rapport ”På livets vei. Pilegrimsmotivet – et nasjonalt pilegrimsprosjekt.
Elektronisk vedlegg.

Uttrykte vedlegg i saksmappen

1. Rapport ”På livets vei. Pilegrimsmotivet – et nasjonalt pilegrimsprosjekt.
2. Høringsbrev fra Kultur- og kirkedepartementet

GJELDENDE FORUTSETNINGER

Utredningen – ”På livets vei” - Pilegrimsmotivet – et nasjonalt pilegrimsprosjekt er utarbeidet av Per Kvistad Uddu på oppdrag av Kultur og kirkedepartementet. Prosjektet er gjennomført i tiden 1. januar til 31. desember 2008. Prosjekteiere har vært Kultur- og kirkedepartementet, Sør-Trøndelag fylkeskommune (STFK) og Trondheim kommune.

Prosjektets mål var å utarbeide et forslag til en strategisk plattform for fornyelse og utvikling av pilegrimstradisjonene, med nasjonalt og internasjonalt fokus. Prosjektet skulle ta utgangspunkt i Nidarosdomen som pilegrimsmål og forankres i Olavsarven.

Departementet inviterer alle høringsinstansene til på fritt grunnlag å kommentere utredningen, herunder om:

- beskrivelsen av utfordringene er dekkende
- de gir sin tilslutning til de målene som er identifisert
- de tiltakene som knytter seg til denne er hensiktsmessige

I STFKs Strategiplan 2009-2012 med budsjett for 2009 er temaet grundig behandlet (s 138-139), og fylkekommunene vil:

- Legge frem forslag til strategisk handlingsplan fra Pilegrimsmotivet til behandling i Fylkestinget i løpet av våren 2009.
- Bidra med driftsstøtte i 2009 til Nidaros Pilegrimsgård.
- Bidra med 600.000,- til Pilotprosjektet Pilegrimsleden i 2009.
- Bidra aktivt til å koordinere de ulike initiativene og prosjektene innenfor pilegrimssatsingen.

- Ta initiativ til en gjennomgang av erfaringene fra pilegrimsled-prosjektet (eventuelt alle pilegrimsprosjektene) 1. januar 2009 – som grunnlag for beslutning om eventuell videreføring.
- Delta som partner og bidra med finansiering i et eventuelt europeisk pilegrimsprosjekt.

Høringsuttalelsen vil forsøke å reflektere det som er uttrykt i strategiplanen og det som har betydning for framtidig regionalt ansvar.

BAKGRUNN OG FAKTISKE OPPLYSNINGER

Utredningens målsetning er å skape en god modell for forvaltning, utvikling og fornying av pilegrimstradisjonene i Norge.

Utredningen peker på følgende forutsetninger som viktige for at arbeidet skal lykkes:

- Modellen må ha god lokal forankring
- Modellen må utvikles og implementeres i løpet av tre år, i perioden 2010 - 2012
- Et nasjonalt pilegrimssenter i Trondheim må opprettes, og ha et helhetlig ansvar for utviklingen
- Pilotprosjekt Pilegrimsleden må styrkes, og bør ha et ansvar i 2010 for deler av utviklingen knyttet til infrastrukturen rundt ledene. Deretter overtar det nasjonale senteret dette ansvaret
- Regionale pilegrimssentra opprettes i perioden, med ansvar innenfor sine regioner
- Lokale samarbeidsmodeller må utvikles, der bl.a. kirke, kommune, reiseliv, kultur og frivillige er med
- Permanente internasjonale nettverk må etableres

For å ivareta lokalt engasjement og sikre ildsjelens fortsatte eierskap til utviklingen og satsingen, foreslår rapporten at det opprettes en landsomfattende medlemsforening

Videre foreslås det i rapporten at et samlet nasjonalt ansvar på feltet legges til et nytt nasjonalt pilegrimssenter i Trondheim.

Rapporten peker på viktigheten av et tett samarbeid med reiselivets aktører. For å styrke denne delen av satsingen, foreslås det opprettet et større pilegrimsfond. I tillegg foreslås etablering av permanente utvalg og møteplasser for pilegrimsliv og reiseliv.

Kirkens rolle foreslås styrket gjennom et antall nye pilegrimsprester, som får en viktig rolle i utviklingen av det åndelige/spirituelle innhold i vandringene. Dessuten foreslås åpne vegkirker langs ledene i høysesongen for vandrere.

En omfattende tiltakspakke lanseres i kapittel 23. Tiltakene forslås gjennomført i perioden 2010-12.

HELHETLIG DRØFTING

Rapportens målsetting var å utarbeide et forslag til en strategisk plattform for fornyelse og utvikling av pilegrimstradisjonene, med nasjonalt og internasjonalt fokus. Prosjektet skulle ta utgangspunkt i Nidarosdomen som pilegrimsmål og forankres i Olavsarven.

Rapporten foreslår en markant og betydelig nasjonal satsning på dette området, noe som støtter opp under de strategier som Fylkestinget tidligere har vedtatt.

Beskrivelse av eksisterende tiltak og framtidige muligheter er detaljrik. Fremstillingen av hva som allerede er igangsatt og forslås videreført og hva som er kommet i gang gjennom strategiprojektet er imidlertid uklar. Det som imidlertid er klart er at dette området krever god samordning mellom ulike departement, spesielt Kultur- og kirke departementet (KKD) og Miljøverndepartementet (MD). Konkret burde koplingen mellom Prosjekt Pilegrimsleden (MD), som også støttes økonomisk av STFK, vært sterkere fra starten.

Trondheim peker seg naturlig ut dersom det skal opprettes et nasjonalt pilegrimssenter. Med en historie og de pilegrimstradisjoner som ligger i Trøndelag og Trondheim, og med Nidarosdomen som pilegrimsmål bør det ikke være noen tvil om den geografiske plasseringen. Prosjekt Pilegrimsleden bør i den sammenheng kunne videreføres og være en koordinator for en slik etablering.

I tillegg foreslår utredninga at det opprettes regionale sentra knyttet til de sterkeste fagmiljøene langs pilegrimsledene rundt omkring i landet, for å styrke den regionale forankringen av modellen. De ulike regionene må trekkes inn i utforming av disse, slik at de får en tilpasning til behov og ressurstilgang. I og med at det nasjonale senteret er tenkt lagt hit, så bør det være uaktuelt med et regionalt senter lagt til Trøndelag.

Kommuner og fylkeskommuner har gjort en stor innsats i forhold til den infrastruktur som i dag eksisterer på dette området. Ikke minst har kulturminnevernet engasjert seg mht vedlikehold og merking av pilegrimsveiene. Det bør bygges videre på dette arbeidet når nye tiltak skal utformes.

Det er i lokalmiljøet en får aktivisert det store frivillige engasjementet som er nødvendig. Utredningen konkluderer bl.a. med at det bør etableres en landsomfattende medlemsforening som sikrer ildsjelenes fortsatte eierskap til utviklingen og satsingen. Statlig organisering av frivillighet er imidlertid ikke veien å gå. Frivilligheten må styre seg selv. En tilknytning til et nasjonalt pilegrimssenter må derfor være frivillighetens eget valg, men et framtidig pilegrimssenter kan eventuelt påta seg et ansvar for å koordinere frivillighetens innsats. Det må også understrekes at eksisterende frivillige organisasjoner, som for eksempel turistforeningene, kan være viktige medspillere.

En økt strøm av pilegrimer til Trondheim og Nidaros Domkirke vil kunne gi økte muligheter for byens og regionens reiseliv. Rapporten gir uttrykk for at pilegrimssvandring ikke kan bli en lukrativ forretning. Det pekes tvert i mot på at det trengs subsidierte overnattingsmuligheter.

Pilegrimsvandringenes ideelle målsetting er vanskelig å kombinere med ren forretningsdrift. I en kombinasjon med Olavsfestdagene i Trondheim og Spelet på Stiklestad kan en øyne en positiv effekt på regionens reiseliv, men utredningen drøfter i alt for liten grad elementer som kan bidra til å styrke reiseliv og næringsutvikling.

Det immaterielle, åndelige og religiøse elementet har stor plass i utredningen. Mer mangelfullt beskrives pilegrimsvandringens forhold til kulturminner, historie, folkehelse, naturopplevelse og fysisk aktivitet.

I tiltakslista foreslås det også at det nasjonale senteret får oppgaver knyttet til informasjon, forskning og tverrfaglig samarbeid. Dette bør være naturlige oppgaver for et slikt senter, og må gjennomføres i nært samarbeid med universitet, høgskoler og ulike forskningsmiljøer.

Opprettelsen av et Pilegrimsmuseum er et eksempel på tiltak som i liten grad tar hensyn til eksisterende museumspolitik og institusjoner. I Trondheim bør kanskje Museet i erkebispesgården få en slik oppgave. Vitenskapsmuseet og Museene i Sør-Trøndelag er to andre institusjoner som også kan koples til en slik oppgave dersom det blir aktuelt.

Rapporten foreslår en betydelig økonomisk satsing for å få gjennomført de foreslåtte tiltak. Den økonomiske oversikten er imidlertid både for detaljert på mikronivå og mangelfull på makronivå. Tabellen i rapporten er ikke god nok mht lesbarhet. Etableringskostnadene er tenkt fordelt over tre år. Driftskostnader etter 2012 er ikke antydnet, noe som svekker forslagene da en stor del av tiltakene er opprettelse av faste stillinger og andre varige tiltak. Hvilke konsekvenser forslagene har for Sør-Trøndelag fylkeskommune er det heller ikke mulig å si noe om med utgangspunkt i utredningen.

Drøftingen over har forsøkt å ta opp hovedelementene i utredningens forslag. Det er foreslått en lang rekke tiltak som det ikke er tatt stilling til, da de enten er for detaljerte eller trenger ytterligere utredning.

FYLKESRÅDMANNENS KONKLUSJON

Fylkesrådmannen ser positivt på forslaget i utredningen om at det opprettes et nasjonalt senter for pilegrimssatsingen, og at dette senteret legges til Trondheim. Videre slutter en seg til de positive hovedtrekkene i utredningen som gagnar pilegrimssaken, men vil peke på at utredningen har noen mangler.

Fylkesrådmannen mener videre at før en går videre i gjennomføringen av de foreslåtte tiltak, bør en se på resultatene av de andre pilegrimsprosjektene som er i satt i gang. For Sør-Trøndelags vedkommende gjelder dette spesielt Pilotprosjekt Pilegrimsleden og EU-prosjektet under Interreg IV, European Cultural Route. En trenger også en videre utredning av de foreslåtte tiltakene med hensyn til de økonomiske konsekvensene disse vil få for regionen.